

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון..... 1
- ב. היכן פקדוני א"ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן..... 3
- א. הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם..... 3
- ב. קרא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע..... 4
- ג. השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת..... 5
- ד. בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם..... 5
- ה. ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל..... 6
- ו. הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ... שאין משלם תשלומי כפל אלא בשבועה..... 7
- ז. צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב..... 8
- ח. הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל..... 8
- ט. כי יתן איש אין נתינת קמץ כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קמץ ותבעו כשהוא קמץ נתנו כשהוא קמץ ותבעו כשהוא גדול ... עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד..... 9

דף קו.

א. מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח"כ באו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

מי שכפר¹ בכל ועד אחד מכחישו ונשבע להכחיש העד, ואחר כך הביא התובע עוד עד אחד, מצטרף עם הראשון ומשלם לו זה המזון אף על פי שנשבע עליו, ואין אומרים קנאו זה בשבועתו מדכתיב (שמות כב פסוק י) שְׁבַעַת ה' וגו' וְלָקַח בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם, שיש מפרשין אותו כיון שלקחו בעליו השבועה מזה שוב לא ישלם אפילו באו עדים אחר כך, דאנן מפקינן הך קרא לדרשא אחרת לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא כמו שיתבאר בעזה"י סימן פ"ט סעיף א', ולא עוד אלא שנעשה עוד חשוד מיד על פי ב' עדים.

וכיון שאין השבועה קונה לו המזון אף על פי שנשבע הנתבע ונפטר על פי בי"ד, אם תפש התובע אחר כך משל הנתבע בלא עדים, וטוען שתופש אותו על אותה התביעה שנשבע לו עליה מפני שלא נשבע לו באמת, הדין עם התופש², ונאמן במיגו³ שלא תפשתי משלך כלום כיון שאין לו עדים ונשבע היסת⁴ ונפטר.

ואין צריך לומר שאם הביא התובע עדים אחר שנשבע בין שבועה דאורייתא בין שבועת היסת, שמוציאין מידו ונותנין לזה ונעשה עוד חשוד על פי עדים⁵.

¹ שו"ע ונו"כ פז כט

² והא דכתיב [שמות כ"ב י'] ולקח בעליו, השבועה, ולא ישלם [ב"ק ק"ז ע"א], היינו דאין ב"ד מוציאין לו מאז מזון ממנו, אבל כשהוציא זה מעצמו בלא עדים ויש לו מיגו, או כשיביא אח"כ עדים, על זה לא נאמר. סמ"ע ז

³ דלא קי"ל כרב (ב"ק קו א) דסבירא ליה ולקח בעליו ולא ישלם, ואם נשבע אף על פי שבאו עדים אחר כך והכחישו אותו, מ"מ פטור, ואם כן הוא הדין בתופס בעצמו במקום שיש לו מיגו. אך לא קי"ל כן לדינא, רק לא ישלם כל זמן שאין מכחישים, אבל בהכחישו עדים ישלם, והוא הדין זה שתופס ונאמן במגו דהו"ל כעדים, סמ"ע (סק"ז). (ורבים נשתבשו בו בכוננתו וזה פשוט) אורים פד

⁴ אפילו השביעו בעד אחד, ונשבע להכחיש העד ואח"כ תפס, מכל מקום צריך שבועה ואין ע"א מסייע לפטור משבועה, עיין תומים ס"ק כ"ז, ולא כמ"ז. אורים פה

⁵ עיין פרישה [סעיף מ"ד] שכתבתי דע"י שני עדים נפסל מיד, משא"כ כשאין כאן אלא עד אחד ובעל דינו שנשבע לו דאינו נפסל מחמתם ממילא מיד אחר שבועתו, דהא עד הנה נוגע בדבר הוה, אלא אחר שכבר נשבע ונפטר ממנו יכול לצרף עצמו עם העד ולבוא לב"ד מחדש ולהעיד עליו שנשבע לשקר ונפסל על ידו, וכמו שכתבו הטור בסוף סימן ל"ד [סעיף ל"ה] והמחבר שם סעיף כ"ו, ולא כב"י [שם וכאן] שכתב על זה דדברי הטור סותרין זה את זה ע"ש. סמ"ע פמ. כתב בסמ"ע [סקפ"ט] דע"י שני עדים נעשה חשוד מיד, משא"כ כשאין כאן אלא עד אחד ובעל דינו כו'. וכ"כ בספר אגודת אוזב דף פ"ב ע"ד, ועיין מה שכתבתי לעיל סימן ל"ד סעיף כ"ז [סקל"ב] בשם מהרש"ל. ועיין בתשובת מהרש"ד"ם [הו"מ] סי' קצ"ה: כתב בסמ"ע [סקפ"ט] דע"י שני עדים נעשה חשוד מיד, משא"כ כשאין כאן אלא עד אחד ובעל דינו כו'. וכ"כ בספר אגודת אוזב דף פ"ב ע"ד, ועיין מה שכתבתי לעיל סימן ל"ד סעיף כ"ז [סקל"ב] בשם מהרש"ל. ועיין בתשובת מהרש"ד"ם [הו"מ] סי' קצ"ה:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ב. היכן פקדוני א"ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים

מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן

כבר התבאר לעיל דף סג: שההטוען טענת אבידה⁶ בפקדון ונשבע ובאו עדים שהיה אצלו פטור מכפל, ואפילו⁷ חזר וטען טענת גנב קודם שבאו עדים ונשבע ואחר כך באו עדים פטור מן הכפל, שכבר נפטר בשבועה הראשונה⁸.

א. הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם

שבועת הפקדון כיצד⁹, כל מי שיש ממון חבירו בידו, בין פקדון בין מלוה, או שגולו או עשקו או מצא לו אבדה ולא החזירה, וכיוצא בזה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו¹⁰, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (ויקרא יט פסוק יא) וְלֹא תִכְחַשׁוּ¹¹, זו אזהרה לכפירת ממון. ואין לוקין על לאו זה. לפי שנתן לתשלומין. וגם מכיון שאין בו מעשה.

ואם נשבע¹² לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר (שם) וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ זו אזהרה לנשבע על כפירת ממון, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון.

⁶ רמב"ם שם הלכה ג

⁷ הלכה למשה שם א

⁸ טור שנבלשון הרמב"ם שכבר יצא הפקדון מידי הבעלים משבועה ראשונה ועיין לחם משנה שהקשה שהיה לו לרבינו לומר משום דקנה בשבועה ראשונה להתחייב באונסין דהיינו סברת ר' חייא בר אבא בפרק הגזול ע"פ

⁹ רמב"ם הלכות שבועות פרק א הלכה ה – יא וכסף משנה שם שו"ת רדב"ז ח"ה סי' קסב ד"ה הפרק הא' ואפילו אם כחש מחמת הבושה ודעתו להחזירו אח"כ עובר משום לאו זה (מהר"ם שיק על המצוות מצוה רבו חי' הגר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג סוף ל"ת מה)

¹¹ ונראה שמכחש לעכו"ם אינו עובר בלאו זה שהרי נאמר בעמיתו וכמש"כ בחידושי הריטב"א חולין צד ע"א ויכי כתיב בסיפא דקרא איש בעמיתו דממעט גוי, ההיא אדלא תכחשו ולא תשקרו קאי, ובמקום שאין חילול השם בדבר" וכן הוא ביראים סי' קכד [דפוס ישן – רנה] ד"ה נ"ל לפרש וא"כ אם מכחש בגוי מחמת שרוצה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ואין חילול השם כגון שהגוי מסופק בדבר וסומך על דברי הישראל יהיה מותר ואין עובר משום לאו זה

¹² רמב"ם שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שוגג שנאמר (שם ה פסוק כא כג) וְכַחֵשׁ בְּעַמִּיתוֹ בְּפִקְדוֹן אִוּ בְּתִשּׁוּמַת יָד אִוּ בְּגִזְלֵ אִוּ עֲשֵׂק אֶת עַמִּיתוֹ. וְגו'. וְהָיָה כִּי וְגו' ולא נאמר בו ונעלם ממנו, לחייב מזיד בשוגג.

והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור.

אם כן היאך היא שגגת שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע שהיא אסורה ושיש לו אצלו ממון זו היא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.

מכדי דרב לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך אמר ליה לפרושה לדרב דרב הכי מתרץ לה למתניתין והא רב קרא קאמר אמרי

ב. קרא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע

כל הנשבעין¹³ שבתורה¹⁴ נשבעין ולא משלמין אלא נשבעין להפטר, וילפינן לה מקרא דכתיב (שמות כב פסוק י) שְׁבַעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמִלְאֶכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעַלְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם¹⁵. אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין כמו שיתבאר טעמא בכל אחד, ואלו הן, השכיר, והנגזל, והנחבל, והחנוני על פנקסו, ושכנגדו חשוד על השבועה.

¹³ שו"ע ונו"כ פט א

¹⁴ ג' שבועות מצינו שחייבה התורה לג' ענינים. הא', למודה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבועת שומריין. ובשלשתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר, כדכתיב בפרשת שומריין [שמות כ"ב י'] ולקח בעליו ולא ישלם, ופרשינן ליה [ב"ק ק"ו ע"א] דהתובע ילקח ויקבל השבועה מהנתבע ותו לא יצטרך הנתבע לשלם כיון שנשבע, וזהו שאמר נשבעין ולא משלמין. וזולת ג' מיני שבועות הנ"ל לא מצינו שבועה שחייבה התורה. סמ"ע שם א

¹⁵ וקרא יתירא הוא, דכיון דכתיב אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ממילא ידענא דשומר משתבע ונפטר, ולקח בעליו ולא ישלם למה לי, לומר על כל הנשבעין שבתורה שמי שעליו לשלם הוא נשבע, דהכי משמע קרא שבועת ה' תהיה בין שניהם וכן כל מקום שיש כפירה ולא ירצה לשלם הנתבע יקח בעליו ממנו את השבועה ולא ישלם, רצה לומר כלומר אותו הנתבע שלא ישלם חייב לישבע ולא התובע,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ג. השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב"ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת

כפר ונשבע¹⁶ ארבע או חמש פעמים, או שהשביעו התובע ארבע וחמש פעמים והוא כופר על כל אחת ואחת, בין בבית דין בין שלא בבית דין, הרי זה חייב קרבן אשם על כל שבועה ושבועה, שאילו הודה אחר שכפר היה חייב לשלם, אף על פי שכפר בבית דין¹⁷, ונמצא פוטר עצמו בכל כפירה וכפירה מן התשלומין, לפיכך חייב על כל שבועה ושבועה.

ד. בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם

כבר התבאר לעיל דף סה: ששבועת הפקדון כיצד¹⁸, כבר התבאר לעיל דף סג: שכל מי שיש ממון חבירו בידו, בין פקדון בין מלוה, או שגזלו או עסקו או מצא לו אברה ולא החזירה, וכיוצא בזה ותבע ממנו ממון שיש לו בידו וכפר בו¹⁹, הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (ויקרא יט פסוק יא) ולא תבכה²⁰, זו אזהרה לכפירת ממון. ואין לוקין על לאו זה. לפי שנתן לתשלומין. וגם מכיון שאין בו מעשה.

¹⁶ רמב"ם הלכות שבועות פרק ז הלכה ט

¹⁷ כלומר מפני שבשבועת העדות אמרו שהיבא שכפר בב"ד אפי' השביעם אח"כ אינו חייב דאינו יכול לחזור ולהודות דבעי ב"ד וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד קאמר הכא דאינו כן דאע"פ שהכפירה בב"ד מ"מ חייב לשלם היה ונקט לשון אף על פי בערך שבשבועת העדות ואינו כן. לח"מ שם מעשה רקח שם

¹⁸ רמב"ם הלכות שבועות פרק א הלכה ח – ט וכסף משנה שם שו"ת רדב"ז ח"ה סי' קסב ד"ה הפרק הא' ואפילו אם כחש מחמת הבושה ודעתו להחזירו אח"כ עובר משום לאו זה (מהר"ם שיק על המצוות מצוה רבו חי' הגר"י פערלא לספר המצוות לרס"ג סוף ל"ת מה)

²⁰ ונראה שמכחש לעכו"ם אינו עובר בלאו זה שהרי נאמר בעמיתו וכמשי"כ בחידושי הריטב"א חולין צד ע"א "וכי כתיב בסיפא דקרא איש בעמיתו דממעט גוי, ההיא אדלא תבכהו ולא תשקרו קאי, ובמקום שאין חילול השם בדברי" וכן הוא ביראים סי' קכד [דפוס ישן – רנה] ד"ה נ"ל לפרש וא"כ אם מכחש בגוי מחמת שרועה להשתמט ממנו עד שיהיה לו מעות ואין חילול השם כגון שהגוי מסופק בדבר וסומך על דברי ישראל יהיה מותר ואין עובר משום לאו זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ואם נשבע²¹ לו על שקר על ממון שכפר בו הרי זה עובר בלאו אחר ועל זה נאמר (שם) וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעֵמִיתוֹ זֶה אֲזַהֲרֶה לְנִשְׁבַע עַל כַּפִּירַת מִמּוֹן, ושבועה זו היא הנקראת שבועת הפקדון.

התובע חבירו²² בממון שאם הודה בו יהיה חייב לשלם וכפר ונשבע, או שהשביעו התובע וכפר, הרי זה הנתבע הוא חייב בשבועת הפקדון אף על פי שלא ענה אמן, שבשבועת הפקדון אחד הנשבע מפי עצמו ואחד שהשביעו אחר וכפר אף על פי שלא ענה אמן חייב שכפירתו אחר שהשביעו התובע כעניית אמן.

תבעו בממון²³ שאם יודה לו ויאמר כן הדבר לא יהיה חייב לשלם, כגון שתבעו בקנס שאין אדם משלם קנס ע"פ עצמו, וכפר ונשבע, הרי זה פטור משבועת הפקדון וחייב משום שבועת ביטוי.

ומה הוא חייב על שבועת הפקדון ששקר בה²⁴, משלם את הקרן שכפר בו עם תוספת חומש, ומקריב אשם ודאי בין שהיה מזיד בין שהיה שונג שנאמר (שם ה פסוק כא כג) וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אִוּ בְּתִשׁוּמַת יָד אִוּ בְּגִזְלֵ אִוּ עָשָׂק אֶת עֵמִיתוֹ. וְגו'. וְהָיָה כִּי וְגו' וְלֹא נֹאמַר בּוֹ וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ, לחייב מזיד כשונג.

והוא שיזיד בפקדון או בממון שנתחייב בו וידע בו בשעת שבועה, אבל אם שגג ושכח שיש לו אצלו ממון וכפר ונשבע ואחר כך ידע הרי זה אנוס ופטור מכלום, וכן אם לא ידע שאסור לישבע לשקר על כפירת ממון הרי זה אנוס ופטור.

אם כן היאך היא שגגת שבועת הפקדון, כגון שנעלם ממנו אם חייבין עליה קרבן אם לאו וידע שהיא אסורה ושיש לו אצלו ממון זו הוא שגגתה, וזדונה שידע שחייבין עליה קרבן.

ה. ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי נפל

²¹ רמב"ם שם

²² רמב"ם שם פרק ז הלכה א

²³ שם הלכה ב

²⁴ רמב"ם שם פרק א הלכה י - יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הטוען שנגנב הפקדון מביתו²⁵, ונשבע על זה ואח"כ באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו, דינו כגנב וחייב בכפל, ואם טבח או מכר משלם ד' וה', אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא²⁶.

ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל,

ואם באו עדים קודם שישיבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

דף קו:

ו. הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ... שאין משלם תשלומי כפל אלא בשבועה

שומר הינם הטוען²⁷ שנגנב הפקדון מביתו, אם נשבע ונפטר ואחר כך באו עדים ששקר טען ושהפקדון היה אצלו הרי זה משלם תשלומי כפל²⁸, שהרי הוא עצמו הגנב ואם טבח ומכר אחר שנשבע משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל, ואם באו עדים קודם שישיבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

ובמינו אין נוהגים דינים אלו שאין שבועה אלא בדיינים סמוכים ואין סמיכה בזמן הזה²⁹.

²⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה א

²⁶ טור שנוב

²⁷ רמב"ם שם פרק ד הלכה א

²⁸ ודוקא בטוען נגנבה אבל אם טוען נאבדה ונשבע ובאו עדים שהיה אצלו פטור מכפל. הלכה למשה שם כדמוכח מהרמב"ם שם הלכה ג

²⁹ הרי"ף ז"ל השמיט כל אלו הדינים, מפני שאינו מתחייב בכפל אלא על ידי שבועה בבית דין, ואין דייני הוי' לארץ דיינים לפי שאינן סמוכים, וכנשבע הוי' לבית דין דמי, וכן כתב הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות הביאו המשנה למלך ז"ל הלכה ב', ותמה על הטור ז"ל שהעתיק אלו הדינים בחו"מ סי' שנ"ב. ונראה שנעלמו דברי הרמב"ן ז"ל מעיני כבודו של הכנסת הגדולה ז"ל. מעשה רקח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

הטוען שנגנב הפקדון מביתו³⁰, ונשבע על זה ואח"כ באו עדים שנשבע לשקר שהיה הפקדון בידו, דינו כגנב וחייב בכפל, ואם טבח או מכר משלם ד' וה', אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא³¹.

ואינו מביא אשם על פי עדים על שבועתו, ואינו מביא חומש שאין החומש משתלם עם הכפל,

ואם באו עדים קודם שישיבע אינו משלם אלא הקרן בלבד.

ז. צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב

כבר התבאר לעיל דף סח: שאם גנב ועמד³² בדין, ואמרו לו הדיינין צא תן לו מה שנגנבת, ויצא ואחר כך טבח או מכר פטור מתשלומי ארבעה וחמשה³³.

אמרו לו חייב אתה ליתן לו, וטבח או מכר אחר כך, הרי זה חייב בתשלומי ארבעה וחמשה הואיל ולא חתכו הדין עליו³⁴ ועדיין עומד הוא בגניבתו.

ח. הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל

³⁰ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה א

³¹ טור שם

³² רמב"ם הלכות גניבה פרק ב הלכה טו

³³ שכיון שפסקו הדין אם אינו מחזיר הרי הוא גזלן שפטור מד' וה' והרב נמוקי יוסף כתב בפ' מרובה דף כ"ח ע"ב וז"ל צא תן לו אם בעל הנגבה העמיד הגנב בדין ואמרו לו צא תן לו כך בעד הגניבה ואח"כ הגנב טבחה או מכרה פטור מדין ד' וה' דשלו הוא טובח שלו הוא מוכר דכיון שנגמר הדין אין כח בידם לחזור בהם עכ"ל. וצ"ע שאינו טעם הגמ' אולם אפשר דלאו לפרש אתא אלא לענין דינא הוא עיין הלכה למשה.

³⁴ דחייב אתה ליתן לו לא הוי ממש פיסוק הדבר אלא כמו שאמרו אנו רואים שהחויב יהיה עליך אבל לא נתברר עדיין כל צדדי החיוב וכו' עכ"ל הנמק"י.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר לעיל דף נז. ודרף סג: שכל ליסטים מזויין³⁵ אונס הוא³⁶, ואפילו אם גם הרועה מזויין.

והטוען טענת גנב באבידה ונשבע, ואחר כך באו עדים שהאבידה ברשותו ושקר טען, משלם תשלומי כפל שנאמר (שמות כב פסוק ח) על פל אַבְדָּה וגו' יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ, ו"א³⁷ שהוא כשיטעון שנגנבה בליסטים מזויין שהוא אונס ופטור, אבל אם טען שנגנבה בלא אונס פטור מן הכפל, מפני שהוא חייב לשלם על פי טענתו ששומר אבידה כשומר שכר הוא. ו"א³⁸ ששומר אבידה כשומר הינם הוא, ולפיכך גם בטענת גנב סתם חייב כפל שהרי נפטר הוא בטענה זו.

ט. כי יתן איש אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו

כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו

כשהוא גדול... עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד

כבר התבאר במסכת כתובות דף יח. אין³⁹ נשבעין על טענת חרש⁴⁰ או שוטה שהרי אינם בני דעת, ואין תביעתם תביעה ולא טענתם טענה. וכן על טענת קטן אפילו הוא עתה גדול אך תובע על מה שאירע כשהיה קטן אין

³⁵ שו"ע ונו"כ שג ג, וכמ"ש בגמרא (ב"מ דף צג ע"ב) שהליסטים מוסר נפשו יותר. ולכאורה מוכח מרש"י (שם) שאינו צריך אפילו לנסות ולהציל, וכן משמע בסעיף ה שבאופן דלא הוי אונס, כגון זאב אחד, דוקא כשלא השתדל להציל חייב, אבל כשהשתדל להציל אין לך אונס גדול מזה, משמע שבאופן דהוי אונס, אפילו לא השתדל להציל פטור, אא"כ יכול להשתדל להציל ע"י רועים אחרים, וצ"ע. ומבואר בגמרא דוקא בליסטים מזויין אמרינן כן, אבל בשאינו מזויין חייב השומר לעמוד כנגדו, דאמרינן אוקי גברא בהדי גברא, וכתב הרשד"ם (ח"מ סימן תל) דדוקא כשבא ליקח הבהמה או החפץ, אבל אם בא להכותו אינו חייב לעמוד כנגדו, וכ"ש בנדון דידיה כשהספן רצה להכותו, אף על פי שהוא יחידי, כיון שיש עוד ספנים גויים, לא היה חייב לעמוד שם, וכשברח מהספינה הוי אונס גמור, עיין שם.

³⁶ וכתב בכנה"ג (סימן שג) בשם המבי"ט שלא אמרו ליסטים מזויין אונס הוא, אלא כשלקחו בגלוי אבל אם לקחו דרך גניבה, אף על פי שהוא מזויין מיקרי גניבה, ובנה"מ (סק"ב) כתב שליסטים מזויין לעולם פטור, דרחמנא פטרו בפירוש בכלל שבויה. וכתב (שם) הכנה"ג בשם תומת ישרים שכל שיש בידו חרב והנית הרי הוא בכלל ליסטים מזויין.

³⁷ רמב"ם הלכות גניבה פרק ד הלכה ד

³⁸ רמ"א רסז טז

³⁹ שו"ע ונו"כ שם צו א

⁴⁰ וכי תימא חרש היכי טוען והא סתם חרש אינו שומע ואינו מדבר, שיוכל לטעון ברמיזה. שם שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

נשבעין, דאיש כתיב בפרשה (שמות כב פסוק ו) פי יתן איש אל רעהו⁴¹.
איש ולא קמן.

וכן אם הקמן טוענו והוא כופר בכל ובא עד אחד והעיד לקמן אינו צריך
לישבע, שהרי זה כאילו אין כאן תובע, שתביעת קמן אינו כלום דאיש כי
יתן כתיב וי"א⁴² שאם יש לו עד אחד צריך לישבע הכחיש העד. וכן עיקר⁴³.

נמצאת אומר קטן שאומר לגדול מנה לי בידך, או אבא היה לו מנה בידך, והלה אומר
אין לך בידי אלא חמשים או אין לך בידי כלום, הרי זה פטור משבועת התורה.

אבל אם שמר דבר לקטן, וטען שאבד, הרי זה נשבע⁴⁴ שבועת השומרים⁴⁵, וי"א⁴⁶ שגם
בזה אינו נשבע ואפילו תובעו כשהוא גדול אלא שהנתינה היתה כשהוא קטן אינו
צריך לישבע⁴⁷, דאיש כי יתן כתיב, משמע שיהא איש בשעת נתינה ולא נתינת קטן.

אף על פי שאין נשבעין על טענת קטן שבועת התורה⁴⁸, אבל שבועת היסת נשבעין
שתקנו להם חכמים ז"ל⁴⁹ לישבע להם היסת על טענתו, שלא כל אחד נוטל ממונו של

⁴¹ ונאמר שם בפסוק ח עד האלקים יבא דבר שניהם, השותה התורה העמדה בדין לתחילת הנתינה דבשניהן
בעינן איש, שהנתינה תהיה מתחילה בשעת גדלות, לאפוקי קמן שהגדיל ותבעו בגדלותו. סמ"ע שם ב

⁴² רמ"א שם

⁴³ וכן נראה עיקר לדינא, דהר"י הלוי (ר"י מינאש שבועות מב א) דס"ל דאין נשבע, אזיל לשיטתו דס"ל דאין
מיחשב טענת ברי בתובעו על פי עד, אבל לפי דקיי"ל (לעיל סי' עה סעיף כג) דהוי טענת ברי הרי זה עדיף
משבועת השומרים. והב"י (סעיף ז) הכריע כן משום דרמב"ם כתב ג"כ כר"י הלוי. אורים שם ד

⁴⁴ דעת המחבר שם

⁴⁵ דשבועת שומרים אינה מחמת הטענה, רק הנתינה תיכף מחייבו שבועה, ומה לי גדול מה לי קטן, והא
דדרשינן (ב"ק קו ב) כי יתן איש ולא קמן עירוב פרשיות יש ולא קאי על שומרים כלל. אורים שם ה

⁴⁶ רמ"א שם, ואם מסרו אביו לשמור, דהיה נתינה בגדלות רק התביעה מיתום קמן, דעת הסמ"ע (סק"ו) דאין
יכול להשביע, והש"ך (סק"ג) דעתו דיכול, וכן הסכמתי בתומים (סק"ב), ע"ש. ובלא"ה הא דעת הר"י הלוי (ר"י
מינאש שבועות מב א) ורמב"ם (פ"ה מטו"נ ה"ט) בכל קמן להשביע שבועת שומרים, ועיין תומים דהנחת
בספיקא דדינא לשיטת האומרים מנו לפטור משבועה אמרינן א"כ אם יש לו מנו דלהד"ם או החזרתי אי לא
מפטר משבועה, דבעלמא הוי ליה העזה, וזה לא שייך בקמן, וצ"ע אורים שם ז

⁴⁷ וכתב באמרי בינה (דיני טו"נ סימן לה) שאם הגדיל הקטן ואינו יודע שמופקד אצלו, חייב מדין שומר אבידה.
והש"ך (סימן צו סק"ב) הביא דברי הר"ן בשם הרשב"א שאפילו בפשיעה פטור, אבל דעת הש"ך שאם ידוע
או שמודה שפשע חייב, ובביאור הגר"א (שם סק"ח) כתב שלדעת הרמ"א דוקא משבועת השומרים שהיא מן
התורה פטור, אבל מדרבנן חייב, ולפי"ז נראה שחייב אפילו בגו"א אם ש"ש הוא, ועי' מחנה אפרים (הלכות
שומרים סימן ט והלכות שאלה סימן ח),

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁴⁹ משמעות הפוסקים דהוא תקנת הגאונים, ולכאורה אפשר דלא מלבם תקנו זה אלא דסבירא להו כשיטת
היש אומרים בס"י ע"ה סי"ז בהגה על רגלים לדבר נשבעין היסת מדינא, וסבירא להו דהכא נמי טענת קמן לא
גרע מרגלים לדבר, והיינו דסבירא להו דאפילו לא הגיע לכפועמות הוה רגלים לדבר. חבל יוסף – אולם
המשפט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

קטן וילך לו⁵⁰. ואפילו היה קטן שאינו חרוץ לענין משא ומתן נשבעין היסת על טענתו, נמצאת למד שהקטן שטען על הגדול בין שהודה מקצת בין שכפר בכל הרי זה נשבע היסת, ואינו יכול להפכו על הקטן, שאין משביעין את הקטן כלל, ואפילו חרם סתם אין מטילין עליו, שאינו יודע לא עונש השבועה ולא עונש החרם⁵¹. ויש אומרים⁵² שאין נשבעין על טענתו אלא אם כן הגיע לעונת הפעוטות. אבל קודם לכן אין כאן כלל ממש בדבריו, ואפילו חרם סתם אין מחרימין ע"פ טענה שלו.

דין⁵³ חרש⁵⁴ ושוטה⁵⁵ כדין קטן.

קטן⁵⁶ שקיבל לשמור אין בו דיני שומר.

⁵⁰ סמ"ע שם ט

⁵¹ סמ"ע שם יא

⁵² רמ"א שם אורים י

⁵³ עיי' בנחל יצחק (בסימן צו) שהעלה שחרש ושוטה דינם כקטן לענין חיובי שומרים, כמשמעות הרמ"א (בסימן צו סעיף ה), ואף על פי שאפשר לדון דלא אמעיט קטן אלא משום דכתיב איש, והרי חרש וקטן בכלל איש הם, מ"מ בסוגיא דשבועות (דף מב) משמע שחרש ושוטה דינם כקטן, וכמ"ש רש"י שם דכיון דבלא דעת הם הרי הם כקטנים, ועיי"ש מ"ש בטעם הדבר. ובמנ"ח (שם אות יז) כתב שחרש ושוטה יש בהם דיני שמירה לכו"ע אבל לא בשאלה ושכירות, דהוי כשוכר ושואל שלא מדעת, וכתב עוד דגם לא שייך בקטן מתנה להיות כשואל, דלא שייך ביה טעמא דבההיא הנאה דמפקי עליה קלא דמהימן הוא.

⁵⁴ והחרש שהשוהו חז"ל לשוטה שאין בו דעת, היינו שאינו שומע ואינו מדבר, אבל מדבר ואינו שומע, אף על פי שגם הוא נקרא לפעמים חרש, הרי הוא כפקח, ועיי' שד"ח (כללים מערכת הח' כלל קג) שהאריך מדברי האחרונים כדין פקח ונתחרש אח"כ, וכבר דנו האחרונים כדין חרש בזמננו שלומד לדבר בתנועות והעויות, או שמלמדים אותו לשמוע בהברות שונות אם הוא בכלל חרש, ונראה שלענין דיני ממונות יש יותר מקום לדון אותו כבר דעת, ועיי' שו"ת מהר"ם שיק (אהע"ז סימן מט).

⁵⁵ ובהגדרת שוטה מצינו בריש חגיגה (דף ג ע"ב) כמה סימנים שעל ידם ניכר שהוא שוטה, ועיי' שד"ח (כללים מערכת אישות סימן ב ואס"ד מערכת גירושין סימן א) ובדרכי תשובה (סימן א סעיף ה), ומשמע מדברי כמה אחרונים שכל שאין דעתו מיושבת עליו ואינו שולט במעשיו, אפילו מחמת דיכאון ומרה שחורה, הרי הוא בכלל שוטה, ועכ"פ לענין דיני ממונות. ועיי' נחל יצחק (סימן לה סעיף ז) לענין עדות שוטה, ודן שם גם בעשה פעם אחת דבר שטות אם נחשב כשוטה. כתב השד"ח (כללים מערכת היש' כלל עא) בשם פתח הדביר שדין השוטה שנתרפא כדין הקטן שהגדיל, ולפי"ז לדעת הפוסקים שקטן שהגדיל חייב לצי"ש, ה"נ בשוטה שנתרפא, ומ"מ נראה שאף קטן שהגדיל אינו חייב לצי"ש אלא בנוקדן או גזל, אבל בחיובי שומרים, כיון שאינו בר דעת לקבל שמירה, הרי הוא כמי שלא קיבל עליו שמירה כלל שאפשר שפטור אף לצי"ש.

⁵⁶ שאינו בן דעת לשמור (עיי' ספר הנוך לנער פרק א איזהו קטן, ובדין חזקה דרבא בממונות, עיי' עוד נחל יצחק סימן ז סעיף ג ענף א ובאמרי בינה דיני עדות סימן יא, מה ומט), וכן בחרש ושוטה והמוסר חפ"ז לקטן ה"ז כפושע ואבידה מדעת, כדמוכח בסימן רצא (סעיף כא) וסימן קפח (סעיף ב). ואפילו פשע הקטן בשמירה פטור. ונראה שהקטן פטור בזה אפילו לאחר שהגדיל, ואפילו מדיני שמים, שהרי מדעתו מסר לו, משא"כ בקטן שהזיק, שיש אומרים שצריך לשלם לכשיגדיל לצאת ידי שמים ויש לעיין בקטן שהגדיל ועדיין התפין בידו, אם יש בו דיני שמירה, ומסברא נראה שפטור כיון שבקטנותו לא שייך בו קבלת שמירה, ודמיא למבואר להלן (סעיף כג) בעכו"ם שנתגייר, דבעינן תחלתו וסופו בחיוב, מיהו אפשר דשאני התם שגזירת הכתוב הוא, ולפי"ז נראה שאם נתחייב בשמירה לאחר שהגדיל פשיטא שחייב. ומסתבר שא"צ קנין. פתחי חושן חלק ג פרק א הערה לד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

